

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Παντελή Πρεβελάκη: “Η κεφαλή της Μέδουσας”

(απόσπασμα) (Κ.Ν.Λ. Α΄ Λυκείου, σσ. 395-400)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Παραδείγματα ερωτήσεων ελεύθερης ανάπτυξης

1. Πώς ο αφηγητής σκιαγραφεί το "διδάχο" του, το Λοΐζο;
2. Ποιες είναι οι διδαχές του Λοΐζου προς το νεαρό αφηγητή; Έδειχνε ο Λοΐζος συνέπεια λόγων και έργων;
3. Τι κοινό μοιράζεται ο Λοΐζος με το Σωκράτη, ώστε να παραλληλίζεται μ' αυτόν από τον αφηγητή;
4. Τι εννοεί ο αφηγητής με τη φράση "υπόφεραν από την αρρώστια του αιώνα";
5. Πώς καταξιώθηκε ο Στέφανος, ώστε να γίνει αποδεκτός στον κύκλο του Λοΐζου; Ήταν πεπεισμένος γι' αυτή την ένταξη ο Λοΐζος;
6. Ο αφηγητής αρχίζει την ιστορία του με το γλύπτη, επειδή, όπως αναφέρει, τα πάθη του Στέφανου προεικονίζουν ως ένα σημείο τα δικά του: Ποια είναι τα κοινά σημεία της πορείας του αφηγητή με του Στεφάνου;
7. Ο αφηγητής αναφέρει σε κάποιο σημείο ότι γνώρισε κάποια πρόσωπα "που υπέφεραν από την αρρώστια του αιώνα" και που τον έκαναν να δει "καθαρότερα τον εαυτό του": Πώς συνετέλεσε, κατά τη γνώμη σας, ο Στέφανος στην αυτογνωσία του αφηγητή;
8. Πώς παρουσιάζει ο αφηγητής τους μαρμαράδες προγόνους του Στέφανου; Σε τι διέφερε ο Στέφανος από αυτούς; Γιατί οι πρόγονοί του ποτέ δε δούλεψαν στο μάρμαρο ανθρώπινες μορφές;
9. Πώς παίρνει μορφή μια έμπνευση, σύμφωνα με το απόσπασμα;
10. Ποια στάδια ακολούθησε η καλλιτεχνική δημιουργία του Εφήβου;
11. Να περιγράψετε τον Έφηβο και να τον συγκρίνετε με το άγαλμα του Γερμανού αυτοκράτορα.
12. Να αναλύσετε το νόημα της φράσης: "Ο Στέφανος δε δυσκολεύτηκε να καταλάβει πως η απαγόρευση να χύνονται αγάλματα στο χαλκό δεν έπιανε τα γλυπτά που είχαν προορισμό να ερεθίζουν το λαό στα έργα του ολέθρου";

13. Ένα από τα ζητήματα που θίγει ο συγγραφέας είναι ο πόλεμος: Ποια είναι η στάση του αφηγητή απέναντι στο θέμα αυτό;
14. Να περιγράψετε τα αισθήματα του Στέφανου σχετικά με το άγαλμα:
 - α) όταν επιστρέφει στην Ελλάδα από τη Γερμανία,
 - β) όταν ξαναγυρίζει στη Γερμανία μετά το τέλος του πολέμου.
15. Η σύγκριση των δύο αγαλμάτων συμβολίζει στην ουσία σύμφωνα με τους μελετητές τη σύγκριση της ζωής (ειρήνη, πολιτισμός, ομορφιά) με το θάνατο (πόλεμος, βαρβαρότητα, ασχήμια). Αν συμφωνείτε, να ενισχύσετε την άποψη αυτή με στοιχεία από το απόσπασμα.
16. Ο Στέφανος ταύτιζε την απώλεια του αγάλματος με το θάνατό του ("αν το άγαλμα είχε χαθεί, θ' άνοιγε ένα λάκκο στην ξένη γη και θα χωνόταν ζωντανός"). Με ποια επιχειρήματα δικαιολογεί αυτή του την απόφαση; Πώς εξηγείται αυτή η σχέση τέχνης και ζωής; Συμφωνείτε με μια τέτοια στάση;
17. Τι αντιπροσώπευε για τον Στέφανο και τους εργάτες το άγαλμα του Εφήβου και τι το άγαλμα του αυτοκράτορα;
18. Ποιο είναι το βαθύτερο νόημα της φράσης "κατεπόθη ο θάνατος εις νίκος";
19. Το απόσπασμα τελειώνει με τη συμβουλή του Λοΐζου να μη διατυπωθεί ένα επιμύθιο στην ιστορία του Στέφανου, αλλά να την αφήσουν "να δουλέψει μέσα τους": Μπορείτε να εκφράσετε μερικά από τα διδάγματα που θα μπορούσαμε να αντλήσουμε από αυτή την ιστορία;
20. Πώς καταλαβαίνετε τη διδαχή του Λοΐζου προς το νεαρό αφηγητή να γράφει μονάχα όσα "σπαράζουνε τα σπλάχνα του"; Πώς μπορεί η ίδια συμβουλή να συσχετιστεί με την ιστορία του Στέφανου;
21. Ποια προβλήματα (κοινωνικά - πολιτικά - ιδεολογικά) της εποχής του μεσοπολέμου θίγονται στο απόσπασμα;
22. Σε τι διαφέρει, από την άποψη της οπτικής γωνίας του αφηγητή, η περιγραφή των δύο αγαλμάτων πριν και μετά τον πόλεμο;

2.2. Παραδείγματα ερωτήσεων σύντομης απάντησης

1. Το απόσπασμα αυτό δεν είναι τιτλοφορημένο (παρατίθεται μόνο ο τίτλος του μυθιστορήματος από το οποίο είναι παρμένο). Ποιον τίτλο θα προτεινάτε εσείς γι' αυτό;
2. Από ποια οπτική γωνία παρουσιάζει ο αφηγητής τα δρώμενα της ιστορίας;

3. Ποια ήταν τα πρότυπα του Στέφανου στην κατασκευή του Εφήβου;
4. Ποια φράση του Στέφανου δείχνει ότι ο γλύπτης θεωρούσε την καλλιτεχνική του δημιουργία συνέχεια μιας παράδοσης που οι ρίζες της χάνονται στην αρχαιότητα;
5. Ποια στάδια ακολουθεί η δημιουργία ενός καλλιτέχνη από την αρχική σύλληψη της ιδέας μέχρι την τελική μορφοποίησή της, σύμφωνα με τον Στέφανο; (να αναφερθούν ονομαστικά).
6. Ως προς τι διαφοροποιείται ο Στέφανος από την παράδοση που κληρονόμησε από τους προγόνους του μαρμαράδες;
7. Να εντοπίσετε χαρακτηριστικές φράσεις του αφηγητή με τις οποίες παρουσιάζονται οι συνέπειες του Α΄ παγκοσμίου πολέμου.
8. Να αναφέρετε δύο λόγους για τους οποίους το άγαλμα που τελικά επιβίωσε δεν ήταν του Αυτοκράτορα αλλά του Εφήβου.
9. Μια σειρά των γεγονότων δίνεται με τη μέθοδο της αφηγηματικής περίληψης: να επισημάνετε τα χωρία αυτά.
10. Ο Στέφανος υπαινίσσεται ότι ένα έργο αποτελεί κομμάτι της ψυχής του δημιουργού: ποια συνέπεια θα είχε στο δημιουργό η απώλειά του;
11. Ο πόλεμος είναι ένα από τα θέματα που βασανίζουν τους ανθρώπους στην αρχή του αιώνα: μπορείτε να αναφέρετε και άλλα με βάση το απόσπασμα;
12. Ποια είναι η βασική αντίθεση στην οποία στηρίζεται το βαθύτερο νόημα του αποσπάσματος;
13. Ποια είναι η χρονική ακολουθία με την οποία διαρθρώνονται τα γεγονότα;
14. Ποια είναι η κεντρική ιδέα του αποσπάσματος;
15. Να αναφέρετε δύο παραδείγματα στα οποία ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την άμεση περιγραφή.
16. Σε ποιο σημείο του αποσπάσματος επιβραδύνεται η δράση;
17. Στη σύγχρονη εποχή, ποιοι άνθρωποι μπορεί να θεωρηθούν ότι έχουν τον ίδιο ρόλο που έχει ο Λοΐζος για το νεαρό αφηγητή; Αναζητούν οι νέοι τέτοιους ανθρώπους;
18. Να αναφέρετε ονομαστικά τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε αγάλματος.
19. Να επισημάνετε τα ιστορικά στοιχεία που αντλούμε από το απόσπασμα.
20. Να επισημάνετε τα μυθολογικά στοιχεία και τις αναφορές στην αρχαιότητα στο απόσπασμα.

2.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Ο αφηγηματικός τρόπος που χρησιμοποιείται στο πεζογράφημα είναι "διήγηση" ή "μίμηση"; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.¹
2. Πώς θα χαρακτηρίζατε την αφήγηση: άμεση, έμμεση ή μικτή; Να δικαιολογήσετε τη γνώμη σας.²
3. Ο αφηγητής αφιερώνει μια ολόκληρη παράγραφο στην περιγραφή του Εφήβου και λίγες μόνο γραμμές στην περιγραφή του γύψινου κολοσσού. Τι δείχνει αυτό για τη στάση του αφηγητή απέναντι στα δύο αγάλματα; Τι αντιπροσωπεύουν γι' αυτόν;
4. Είναι αληθοφανής, κατά τη γνώμη σας, η αφήγηση; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
5. Το μυθιστόρημα θεωρείται ότι έχει χαρακτήρα *δοκιμακό*, "αφού δεν είναι οι άνθρωποι, αλλά οι ιδέες που συγκρούονται". (Γ. Παγανός, *Η νεοελληνική πεζογραφία*, τόμος Β', σελ. 165). Συμφωνείτε με την άποψη αυτή; Να δικαιολογήσετε τη γνώμη σας.
6. Πιστεύετε ότι η εξέλιξη της καλλιτεχνικής σταδιοδρομίας του Στέφανου θα ήταν αξιόλογη; Αν ναι, να δικαιολογήσετε την άποψή σας στηριζόμενοι:
 - α) στο χαρακτήρα του Στέφανου,
 - β) στις ιδέες και τα "πάθη" του,
 - γ) στην εποχή του.
7. Ποιο αίσθημα επιδίωκε ο Στέφανος να προβάλλει με την κατασκευή του Εφήβου; Τι ο δημιουργός του Κολοσσού; Να εξηγήσετε τα κίνητρα των δύο δημιουργών.
8. Ποια στοιχεία βοήθησαν το Στέφανο να ολοκληρώσει το έργο του; Ποια τον εμπόδισαν; Να αξιολογήσετε ποια από αυτά ήταν σημαντικότερα.
9. Σε τι διαφοροποιείται ο Στέφανος από τους προγόνους του μαρμαράδες; Ποια είναι η σημασία αυτής της διαφοροποίησης για την οργάνωση της αφήγησης;

¹ Να θυμάστε ότι: στη "διήγηση" υπάρχει ένας απρόσωπος αφηγητής που διηγείται τα γεγονότα με τη δική του φωνή, ενώ στη "μίμηση" προσποιείται τη φωνή άλλων (πρβλ. ΚΝΛ Α' Λυκείου σελ. 262-263).

² Να θυμάστε ότι: *άμεση* ονομάζεται η αφήγηση σε α' πρόσωπο από τα ίδια τα πρόσωπα, ενώ η *έμμεση* γίνεται σε γ' πρόσωπο από τον ίδιο τον συγγραφέα.

10. "Μόνο ένα χέρι νόμιζα πως θα μου ξαναδώσει τη ζωή" είπε ο Στέφανος "κι αυτό ήταν το χέρι που είχα πλάσει εγώ ο ίδιος με τον έρωτα και το θάμπος μου": Με την παραπάνω φράση, ο αφηγητής παίρνει θέση απέναντι στην καλλιτεχνική δημιουργία:

α) Ποια είναι η σχέση του καλλιτεχνήματος με τον καλλιτέχνη;

β) Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός έργου τέχνης;

2.4. Παραδείγματα ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου:

2.4.1. *Ερωτήσεις της μορφής "σωστό - λάθος"*

Βάλτε ένα X στο αντίστοιχο τετραγωνάκι, αν νομίζετε ότι το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων είναι σωστό ή λανθασμένο:

	Σωστό	Λάθος
1. Ο αφηγητής εκτιμά το Λοίζο γιατί του σύστησε σημαντικά πρόσωπα.	☐	☐
2. Οι εργάτες μετέφεραν σε χαλκό το γύψινο κολοσσό, επειδή παρίστανε τον αυτοκράτορά τους.	☐	☐
3. Ο Έφηβος ακολούθησε την τύχη του Κολοσσού: τυλίχτηκε στις φλόγες.	☐	☐
4. Οι πρόγονοι του Στέφανου μαρμαράδες θεωρούσαν ειδωλολατρική την ανδριαντοποιΐα.	☐	☐
5. Προτού να δημιουργήσει τον Έφηβο, ο Στέφανος σύχναζε στα γυμνάσια.	☐	☐
6. Το άγαλμα παρίστανε ένα Απόλλωνα που κρατούσε κάτι στα χέρια του.	☐	☐
7. Ο Κολοσσός παρίστανε έναν στρατιωτικό με κράνος.	☐	☐

2.4.2 *Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής*

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα της απάντησης που θεωρείτε σωστή:

1. Πώς θα χαρακτηρίζατε τον αφηγητή με βάση τη συμμετοχή του στην πλοκή:

α) δεν μετέχει καθόλου στην ιστορία,

β) συμμετέχει διακριτικά,

γ) αποτελεί το βασικότερο πρόσωπο της ιστορίας,

δ) ταυτίζεται με το συγγραφέα.

2. Ποια στάση παίρνει ο αφηγητής απέναντι στο άγαλμα του Εφήβου:
 - α) εκφράζει το θαυμασμό του άμεσα,
 - β) το θεωρεί ξεπερασμένο,
 - γ) το αποδοκιμάζει,
 - δ) εκφράζει το θαυμασμό του έμμεσα.

3. Ποια στάση παίρνει ο αφηγητής απέναντι στο άγαλμα του Γερμανού αυτοκράτορα:
 - α) εκφράζει την αποδοκιμασία του άμεσα,
 - β) εκφράζει την αποδοκιμασία του έμμεσα,
 - γ) το θεωρεί εντυπωσιακό,
 - δ) το θαυμάζει.

4. Η πλοκή, δηλαδή η σειρά με την οποία εμφανίζονται τα γεγονότα του αποσπάσματος:
 - α) είναι φυσική, ακολουθεί δηλαδή τη χρονολογική σειρά των γεγονότων,
 - β) εξελίσσεται με αναδρομές στο παρελθόν,
 - γ) αρχίζει in medias res (από τη μέση),
 - δ) δεν ακολουθεί κανένα λογικό κανόνα.

5. Το άγαλμα από την περιγραφή του φαίνεται να έχει τεχνοτροπία:
 - α) αρχαϊκή
 - β) κλασική
 - γ) ρωμαϊκή
 - δ) μπαρόκ

6. Η αφήγηση είναι:
 - α) αληθοφανής
 - β) απίθανη
 - γ) πλαστή
 - δ) πραγματική (ιστορική)

7. "Διδάχος" σημαίνει:
- α) φίλος
 - β) αφηγητής
 - γ) δάσκαλος
 - δ) σύντροφος
8. Ο Στέφανος το 1914 δεν μπόρεσε να επικαλύψει το άγαλμα με χαλκό, επειδή
- α) όλη η ποσότητα του χαλκού δαπανήθηκε για τον Κολοσσό
 - β) ξέσπασε ο πόλεμος και ο Στέφανος έπρεπε να φύγει εσπευσμένα
 - γ) ο χαλκός χρειαζόταν για τις ανάγκες του πολέμου
 - δ) το άγαλμα του Στέφανου δεν άξιζε τον κόπο να περιχυθεί με χαλκό
9. "Αρχέτυπο" σημαίνει:
- α) πρότυπο
 - β) πρωτότυπο
 - γ) ανάτυπο
 - δ) αρχάριο
10. "Μαγγανεία" σημαίνει:
- α) αλαζονεία
 - β) απάτη
 - γ) μανία
 - δ) πηγάδι

2.4.3. Ερωτήσεις σύζευξης

1. Να γράψετε δίπλα από κάθε αριθμό της πρώτης στήλης το γράμμα του στοιχείου της δεύτερης στήλης που αντιστοιχεί:

A	B
1. "Ήταν ήσυχο, μόλις έσφιγγε τους γρόθους του, το μέτωπο το είχε καθαρό..."	α) δραματικότητα
2. "Τέσσερα χρόνια ο Στέφανος έζησε μέσα στην αγωνία."	β) άμεση περιγραφή
3. "Στρατοί μακελεύτηκαν, πολιτείες γκρεμίστηκαν, θεόρατα κάστρα τα πήγε το κανόνη ως το χώμα."	γ) αφηγηματική περίληψη
4. "Ήτανε φλόγες που έγλειφαν τους τοίχους, ή τον γελούσανε τα μάτια του; Ποια δαιμονική...ζωής του;"	δ) αναδρομή στο παρελθόν
5. "αποκρίθηκε ο Στέφανος μ' ένα σοβαρό που μου φάνηκε πως έκρυβε έναν πόνο"	ε) αφηγηματικό σχόλιο
6. "Ήτανε τέλη Ιουλίου του 1914 όταν κίνησε: τη μέρα ... Πόλεμος"	στ) εσωτερικός μονόλογος

2. Να γράψετε δίπλα στην Α και Β λέξη τους αριθμούς που αντιστοιχούν από τη δεύτερη στήλη:

Αγάλματα	Χαρακτηριστικά
A. Ο Έφηβος	1. σκιάχτρο
B. Ο Κολοσσός	2. φυσικού αναστήματος
	3. σαραντάπηχος
	4. λυγερός
	5. ολόγυμνος
	6. κακόγουστος
	7. αρμονικός

2.4.4. Ερωτήσεις κατάταξης

1. Να κατατάξετε σε χρονολογική σειρά τα γεγονότα:

Λανθασμένη σειρά		Σωστή σειρά
1. Το κάψιμο στη φωτιά του Κολοσσού.	α)	
2. Η κατασκευή του γύψινου Εφήβου.	β)	
3. Η έναρξη του Α΄ παγκόσμιου πολέμου.	γ)	
4. Η επιστροφή του Στέφανου στην πατρίδα χωρίς τον Έφηβο.	δ)	
5. Η γνωριμία του αφηγητή με το Στέφανο.	ε)	

2. Να κατατάξετε στη σωστή σειρά τις διαδοχικές φάσεις της κατασκευής του Εφήβου:

Λανθασμένη σειρά		Σωστή σειρά
1. Απόπειρες στον πηλό.	α)	
2. Έμπνευση του έργου.	β)	
3. Επίστρωση του αγάλματος με χαλκό.	γ)	
4. Κατασκευή του αγάλματος από γύψο.	δ)	
5. Παρατήρηση του ανθρώπινου σώματος στα γυμναστήρια.	ε)	

2.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Α. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Ο Στέφανος δεν παρακάλεσε τους εργάτες του χυτηρίου να φυλάξουν το έργο του, όταν ξέσπασε ο πόλεμος, επειδή:

- α) ήξερε ότι θα το προστάτευαν, αφού τους άρεσε τόσο πολύ,
- β) δεν πρόλαβε να το κάνει, αφού βιαζόταν να γυρίσει στην πατρίδα,
- γ) δεν τον ενδιέφερε, αφού θα μπορούσε να φτιάξει άλλο,
- δ) εκείνη τη στιγμή προείχε η σωτηρία της ζωής τους, περισσότερο από οτιδήποτε άλλο.

Β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

2. Α. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.
 Ο Στέφανος το 1914 δεν μπόρεσε να επικαλύψει το άγαλμα με χαλκό, επειδή:
- α) όλη η ποσότητα του χαλκού δαπανήθηκε για τον Κολοσσό,
 - β) ξέσπασε ο πόλεμος και ο Στέφανος έπρεπε να φύγει εσπευσμένα,
 - γ) ο χαλκός χρειαζόταν για τις ανάγκες του πολέμου,
 - δ) το άγαλμα του Στέφανου δεν άξιζε τον κόπο να περιχυθεί με χαλκό.
- Β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας .

3. Α. Βάλτε ένα Χ στο αντίστοιχο τετραγωνάκι, αν νομίζετε ότι το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων είναι σωστό ή λανθασμένο:

	Σωστό	Λάθος
α) Η αφήγηση τοποθετείται ταυτόχρονα με τα γεγονότα που παρουσιάζει.	☐	☐
β) Η αφήγηση μπορεί να θεωρηθεί ως ένα είδος αυτοβιογραφίας.	☐	☐
γ) Ο αφηγηματικός ρυθμός είναι βραδύς.	☐	☐
δ) Ο αφηγητής συμμετέχει διακριτικά στην υπόθεση.	☐	☐
ε) Η αφήγηση μπορεί να χαρακτηριστεί αληθοφανής.	☐	☐
στ) Η αφήγηση μπορεί να χαρακτηριστεί έμμεση.	☐	☐

Β. Να δικαιολογήσετε τη επιλογή "σωστό-λάθος" στις περιπτώσεις (α) και (ε).

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να δημιουργήσετε ένα δικό σας πεζό κείμενο στο οποίο να παίρνετε το ρόλο του Στέφανου, όπου θα αφηγήστε σε α' πρόσωπο την ιστορία του αγάλματος του Εφήβου, διατηρώντας μόνο τα σπουδαιότερα σημεία της πλοκής.
2. Σε κάποιο σημείο του μυθιστορήματος, ο Στέφανος εξομολογείται τα ακόλουθα: "... Αλίμονο! Τον Έφηβό μου τον γέννησε ένας χιμαιρικός χρόνος. Ποητές και καλλιτέχνες είχαμε κάποτε την υπεροψία, εδώ στη χώρα μας, να πιθηκίζουμε τους αρχαίους. Έτσι βουλιάζαμε στην ουτοπία, ζήσαμε

το μαρτύριο της αποξένωσης από τον τόπο και τον καιρό μας, και τούτο το παίρναμε για τη μοίρα των εκλεκτών!..."

α) Τι θα υποθέτατε ότι μεσολάβησε και συνετέλεσε, ώστε ο Στέφανος να απαρνηθεί οτιδήποτε στο παρελθόν εκπροσωπούσε γι' αυτόν ο Έφηβος;

β) Αν δεχτούμε ότι κάθε αιώνας έχει την "αρρώστια" του, ποια είναι η "αρρώστια" της δικής μας εποχής; Σε τι διαφέρει και σε τι μοιάζει η εποχή μας από αυτήν του Στέφανου, από άποψη ιδανικών και αξιών;

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Με αφορμή το απόσπασμα αυτό οι μαθητές θα μπορούσαν να μελετήσουν ολόκληρο το μυθιστόρημα και να ερμηνεύσουν στους συμμαθητές τους το συμβολισμό του τίτλου ("Η κεφαλή της Μέδουσας") ή να παρουσιάσουν τα σπουδαιότερα πρόσωπα και ιδέες του μυθιστορήματος, και να το εντάξουν στην τριλογία του Π. Πρεβελάκη που φέρει τον τίτλο "Οι δρόμοι της δημιουργίας" (*Ο ήλιος του Θανάτου - Η κεφαλή της Μέδουσας - Ο άρτος των αγέλων*).

2. Λαμβάνοντας υπόψη το απόσπασμα αυτό, σε συνάρτηση και με το δοκίμιο του Γ. Σεφέρη "Η τέχνη και η εποχή" (Κ.Ν.Α. Γ' Λυκείου, σσ. 230-232), να μελετήσετε:

α) τη σχέση τέχνης και καλλιτέχνη και

β) τη σχέση του καλλιτεχνήματος και της εποχής του (π.χ. αν ένα άγαλμα, όπως ο Έφηβος, θα μπορούσε να αρέσει ή να θεωρηθεί αξιόλογο στην εποχή μας).

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο Κριτήριο για ολιγόλεπτη γραπτή δοκιμασία

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΤΑΞΗ ΤΜΗΜΑ

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Π. Πρεβελάκη: “Η κεφαλή της Μέδουσας”

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Πώς παρουσιάζει ο αφηγητής τους μαρμαράδες προγόνους του Στέφανου; Σε τι διέφερε ο Στέφανος από αυτούς και γιατί;

.....
.....

Μονάδες 6

2. Να αναφέρετε α) την οπτική γωνία από την οποία παρουσιάζει ο αφηγητής την ιστορία του Στέφανου, β) τη στάση του αφηγητή απέναντι στο Λοΐζο και στο Στέφανο και γ) το χρόνο της αφήγησης.

.....
.....

Μονάδες 6

3. Να αναφέρετε δύο λόγους για τους οποίους το άγαλμα που τελικά επιβίωσε δεν ήταν του Αυτοκράτορα, αλλά του Εφήβου.

.....
.....

Μονάδες 4

4. Ποιο είναι το νόημα της φράσης "κατεπόθη ο θάνατος εις νίκος";

.....
.....

Μονάδες 4

2ο Κριτήριο για ολιγόλεπτη γραπτή δοκιμασία

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΤΑΞΗ ΤΜΗΜΑ

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Π. Πρεβελάκη: “Η κεφαλή της Μέδουσας”

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Α. Βάλτε ένα X στο αντίστοιχο τετραγωνάκι, αν νομίζετε ότι το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων είναι σωστό ή λανθασμένο:

Σωστό Λάθος

α) Η αφήγηση τοποθετείται ταυτόχρονα με τα γεγονότα που παρουσιάζει.	☐	☐
β) Η αφήγηση μπορεί να θεωρηθεί ως ένα είδος αυτοβιογραφίας.	☐	☐
γ) Ο αφηγητής ταυτίζεται με το συγγραφέα.	☐	☐
δ) Η αφήγηση δεν έχει στοιχεία ρεαλιστικότητας.	☐	☐

- Β. Να δικαιολογήσετε την επιλογή "Σωστό-Λάθος" στις περιπτώσεις (α) και (δ).

.....
.....
.....

Μονάδες 4

2. Α. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.
Ο Στέφανος το 1914 δεν μπόρεσε να επικαλύψει το άγαλμα με χαλκό, επειδή:
- α) Όλη η ποσότητα του χαλκού δαπανήθηκε για τον Κολοσσό.
 - β) Ξέσπασε ο πόλεμος και ο Στέφανος έπρεπε να φύγει εσπευσμένα.
 - γ) Ο χαλκός χρειαζόταν για τις ανάγκες του πολέμου.
 - δ) Το άγαλμα του Στέφανου δεν άξιζε τον κόπο να περιχυθεί με χαλκό.

Β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

.....
.....
.....

Μονάδες 4

3. Ποια είναι η κεντρική ιδέα του αποσπάσματος; Πως αυτή εκφράζεται μέσα από τη βασική αντίθεση του κειμένου;

.....
.....
.....

Μονάδες 6

4. Τι εννοούσε ο Λοΐζος με τη φράση "κατεπόθη ο θάνατος εις νίκος";

.....
.....
.....

Μονάδες 6

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΤΑΞΗ ΤΜΗΜΑ

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Π. Πρεβελάκη: “Η κεφαλή της Μέδουσας”

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Α. Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση:
Ο Στέφανος δεν παρακάλεσε τους εργάτες του χυτηρίου να φυλάξουν το έργο του, όταν ξέσπασε ο πόλεμος, επειδή:
- α) Ήξερε ότι θα το προστάτευαν, αφού τους άρεσε τόσο πολύ.
 - β) Δεν πρόλαβε να το κάνει, αφού βιαζόταν να γυρίσει στην πατρίδα.
 - γ) Δεν τον ενδιέφερε, αφού θα μπορούσε να φτιάξει άλλο.
 - δ) Εκείνη τη στιγμή προείχε η σωτηρία της ζωής τους, περισσότερο από οτιδήποτε άλλο.

Β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

.....
.....
.....

Μονάδες 2

2. Α. Να κατατάξετε σε χρονολογική σειρά τα γεγονότα:

Λανθασμένη σειρά

Σωστή σειρά

1. Το κάψιμο στη φωτιά του Κολοσσού	α)
2. Η κατασκευή του γύψινου Εφήβου	β)
3. Η έναρξη του Α΄ παγκόσμιου πολέμου	γ)
4. Η επιστροφή του Στέφανου στην πατρίδα χωρίς τον Έφηβο	δ)

Μονάδα 1

B. Να γράψετε δίπλα από κάθε αριθμό της πρώτης στήλης το γράμμα του στοιχείου της δεύτερης στήλης που αντιστοιχεί σε αυτό:

A	B
1. "Ήταν ήσυχο, μόλις έσφιγγε τους γρόθους του, το μέτωπο το είχε καθαρό..."	α) δραματικότητα
2. "Τέσσερα χρόνια ο Στέφανος έζησε μέσα στην αγωνία."	β) άμεση περιγραφή
3. "Στρατοί μακελεύτηκαν, πολιτείες γκρεμίστηκαν, θεόρατα κάστρα τα πήγε το κανόني ως το χώμα."	γ) αφηγηματική περίληψη
4. "Ήτανε τέλη Ιουλίου του 1914 όταν κίνησε: τη μέρα ... Πόλεμος"	δ) αναδρομή στο παρελθόν

Μονάδες 2

3. Σε τι διαφέρει, από την άποψη της *οπτικής γωνίας* του αφηγητή, η περιγραφή των δύο αγαλμάτων πριν και μετά τον πόλεμο;

.....
.....
.....

Μονάδες 4

4. Πιστεύετε ότι η εξέλιξη της καλλιτεχνικής σταδιοδρομίας του Στέφανου θα ήταν αξιόλογη; Αν ναι, να δικαιολογήσετε την άποψή σας στηριζόμενοι:

- α) στο χαρακτήρα του Στέφανου,
- β) στις ιδέες και τα "πάθη" του,
- γ) στην εποχή του.

.....
.....
.....

Μονάδες 4

5. Είναι αληθοφανής, κατά τη γνώμη σας, η αφήγηση; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

.....
.....
.....

Μονάδες 3

6. Ποια είναι τα διδάγματα τα οποία μπορούμε να αντλήσουμε από την ιστορία του Στέφανου;

.....
.....
.....

Μονάδες 4